

Toelichting op de modellen voor aanzeggingen in verband met de heffing van griffierecht na inwerkingtreding van de Reparatiewet griffierechten burgerlijke zaken (Reparatiewet Wgbz)

1 Inleiding

De gedaagde in een civiele procedure is soms griffierecht verschuldigd, soms ook niet. Is hij griffierecht verschuldigd, dan heeft het niet tijdig betalen daarvan processueel rechtsgevolg, evenwel niet in alle gevallen. Is er processueel rechtsgevolg, dan verschilt dit al naargelang het gaat om de eerste aanleg, hoger beroep of beroep in cassatie. Bij de dagvaarding moet de gedaagde worden aangezegd óf hij griffierecht is verschuldigd. Heeft het niet of niet tijdig betalen van het griffierecht processueel rechtsgevolg, dan moet de gerechtsdeurwaarder in de dagvaarding vermelden wat dit rechtsgevolg is. De KBvG-modellen zijn bedoeld als handreiking bij de redactie van de dagvaarding op de zojuist genoemde onderdelen.

2 Disclaimer

De modellen zijn naar beste weten en kunnen geschreven maar de KBvG aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van gebruik ervan, zo ook niet voor schade uit verwijzing naar deze toelichting. De gerechtsdeurwaarder die het exploit van dagvaarding uitbrengt draagt onveranderd de verantwoordelijkheid voor de formele juistheid van zijn akte. Deze disclaimer geldt in het bijzonder de in de modellen genoemde vindplaats van de meest recente tabel van de griffierechten. Als zodanig wordt een door de KBvG verzorgde vaste internetlocatie voorgesteld. De aanzegging van de vindplaats wordt straks nader besproken.

3 Wat verandert er met de inwerkingtreding van de Reparatiewet Wgbz?

3.1 De veranderingen die van belang zijn voor de redactie van de dagvaarding lossen op in het gewijzigde tweede lid van artikel 111 Rv en het gewijzigde eerste lid van artikel 411 Rv.

3.2 Kort weergegeven zijn het deze wijzigingen:

- codificatie van de regel dat het niet betalen van het door de gedaagde in kort geding verschuldigde griffierecht geen processueel rechtsgevolg heeft;

- introductie van een negatieve aanzegging in kantonzaken: de gedaagde wordt aangezegd dat hij geen griffierecht is verschuldigd;
- vervanging van de aanzegging van het aan griffierecht verschuldigde bedrag door verwijzing naar een vindplaats van de meest recente bijlage bij de Wet griffierechten burgerlijke zaken (Wgbz), dat is: de griffierechtentabel;
- vermijding van de suggestie dat van een onvermogene gedaagde een griffierecht wordt geheven dat lager is dan het laagste recht dat van een vermogene gedaagde kan worden geheven;
- afstemming van de aanzegging aan de onvermogene op het juiste onderdeel van de Wet op de rechtsbijstand;
- weglating van de overbodige woorden ... *of gemachtigde* ... in onderdeel I van artikel 111 lid 2 Rv;
- verheffing boven elke twijfel dat ook in kort geding slechts eenmaal een gezamenlijk griffierecht wordt geheven indien twee of meer gedaagden eenstemmig acteren;
- precisering van de processuele rechtsgevolgen van niet tijdige betaling van het griffierecht - zijdens gedaagde - in het geding in cassatie.

3.3 Als gevolg van de inwerkingtreding van de Splitsingswet spreekt artikel 111 Rv sinds 1 april 2013 niet meer van *zaken bij de sector kanton* maar van *kantonzaken*. Op grond van dezelfde wet maakt de griffierechtentabel nu onderscheid tussen *griffierechten bij de rechtbank voor kantonzaken* en *griffierechten bij de rechtbank voor andere zaken dan kantonzaken*. Dit heeft echter geen invloed op de tekst van de aanzeggingen.

4 Overzicht van de modellen

4.1 Overzicht:

1. Model A1, Rechtbank, kantonzaak, 1 gedaagde
2. Model A2, Rechtbank, kantonzaak, 2 of meer gedaagden
3. Model B1, Rechtbank, kort geding in kantonzaak, 1 gedaagde
4. Model B2, Rechtbank, kort geding in kantonzaak, 2 of meer gedaagden
5. Model C1, Rechtbank, 1 gedaagde
6. Model C2, Rechtbank, 2 of meer gedaagden
7. Model D1, kort geding, 1 gedaagde
8. Model D2, kort geding, 2 of meer gedaagden
9. Model E1, Gerechtshof, 1 gedaagde
10. Model E2, Gerechtshof, 2 of meer gedaagden
11. Model F1, Hoge Raad, 1 gedaagde

- 12. Model F2, Hoge Raad, 2 of meer gedaagden
- 13. Model G, betekening echtscheidingsrekest

4.2 Hoewel het laatstgenoemde exploit geen dagvaarding is en de wet niet met zoveel woorden voorschrijft dat de verweerder in een scheidingszaak zal worden gewaarschuwd ter zake van de verschuldigdheid van griffierecht en het gevolg van niet tijdige voldoening daarvan, heeft de KBvG een voorbeeld van een aanzegging bij dit exploit in de modellenreeks opgenomen. Dit wordt verderop toegelicht.

5 *Bespreking van de modellen*

5.1 De voorbeelden, voorgesteld voor gebruik na inwerkingtreding van de Reparatiewet Wgbz, vormen een tweede generatie van modellen. De eerste verscheen kort voor de komst van de Wgbz, die op 1 januari 2011 in werking trad. De toelichting op de eerste modellen en de vragen en antwoorden die de KBvG in verband daarmee publiceerde blijven vindbaar op de website van de KBvG. Enkele elementen van de oude modellen keren terug in de nieuwe. De nieuwe modellen, gelezen in samenhang met deze toelichting, staan evenwel op zichzelf.

5.2 De KBvG beperkt zich tot het geven van modellen die raken aan het griffierecht dat de gedaagde - bij uitbreiding: de verweerder in scheidingszaken - al dan niet is verschuldigd. De modelaanzegging in kantonzaken is daarom summier. In wezen houdt zij niet méér in dan dat de gedaagde geen griffierecht is verschuldigd. Om daar enig kader aan te geven herinnert het model de lezer aan enkele formele essentialia die de kantondagvaarding daarenboven moet bevatten. De modellen **A1** tot en met **B2** hebben, naar blijkt, betrekking op kantonzaken.

5.3 De modellen **C1** en **C2** betreffen de rechtbankdagvaarding in eerste aanleg in andere zaken dan kantonzaken. In deze zaken wordt aangezegd dat zowel het verzuim advocaat te stellen als niet tijdige betaling van het griffierecht een grond voor verstekverlening geeft; artikel 111 lid 2 aanhef en onderdeel i Rv in verbinding met artikel 139 Rv. Zijn er twee of meer gedaagden, dan vermeldt de dagvaarding bovendien dat, indien ten minste één van de gedaagden in het geding verschijnt en het griffierecht tijdig heeft voldaan, tussen alle partijen één vonnis zal worden gewezen, dat als een vonnis op tegenspraak wordt beschouwd; artikel 111 lid 2 aanhef en onderdeel j Rv in verbinding met artikel 140 lid 3 Rv. De overige aanzeggingen ontvouwen zich in de volgorde waarin de wet die voorschrijft.

5.4 Daarna komen de modellen voor het kort geding in zaken bedoeld in artikel 255 lid 1 Rv, dat wil zeggen: de zaken waarin gedaagde behalve bij advocaat ook in persoon kan procederen, maar niet kan worden vertegenwoordigd door een gemachtigde die geen advocaat is. Model **D1** noch model **D2** maakt onder a melding van griffierecht. Hier is, anders dan bij de modellen voor het kantonkortgeding, de aanzegging van verstek als gevolg van niet verschijnen in extenso opgenomen om duidelijk tot uitdrukking te brengen dat het daarbij blijft. Bij uitzondering - op de hoofdregel in andere zaken dan kantonzaken - wordt, ter voldoening aan artikel 111 lid 2 aanhef en onderdeel i Rv in verbinding met het nieuwe vierde lid van artikel 254 Rv, niet een processueel rechtsgevolg van niet tijdige betaling van het griffierecht aangezegd. Dat is er in dit geval niet.

5.5 De modellen voor de aanzeggingen bij dagvaarding in hoger beroep, **E1** en **E2**, wijken af van die bij dagvaarding in eerste aanleg. Door de werking van artikel 353 lid 1 Rv kent ook de appelprocedure het verstek als gevolg van niet verschijnen. Artikel 343 tweede volzin Rv schrijft niettemin voor dat dit gevolg bij de dagvaarding niet wordt aangezegd. De laatste volzin van dat artikel wil daarentegen dat de gevolgen van niet tijdige voldoening van het griffierecht wel worden aangezegd. Die gevolgen zijn: verstek, ingevolge artikel 139 Rv, en het buiten beschouwing blijven van het in hoger beroep gevoerd verweer. Dit laatste staat niet in de wet, maar dat ook dít een gevolg is blijkt uit de tweede nota van wijziging wetsvoorstel Wgbz [TK 2009-2010 31 758 nr. 9, Toelichting onderdeel F, p. 5] en de memorie van antwoord, idem [EK 2009-2010 31 758 C, p. 19].

5.6 De modellen **F1** en **F2** zien op de cassatiedagvaarding. Het geding in cassatie kent het verstek door de werking van artikel 418a Rv. Artikel 407 lid 2 tweede volzin Rv schrijft niettemin voor dat verstek als gevolg van niet verschijnen niet wordt aangezegd. De laatste volzin van dit artikellid wil daarentegen dat de gevolgen van niet tijdige voldoening van het griffierecht wel worden aangezegd. Het arrest van de Hoge Raad van 5 oktober 2012, LJN BX9301, maakte een einde aan de discussie over de vraag of tot die gevolgen ook verstek behoort. Dat is niet zo, stelde de HR vast.

5.7 Dankzij de wijziging van het eerste lid van artikel 411 Rv blijft er sprake van gevolgen. De slotzin van dit artikellid luidt nu immers: *Indien de verweerder het griffierecht niet tijdig heeft voldaan, vervalt zijn recht om verweer in cassatie te voeren of van zijn zijde in cassatie te komen*. De voorgestelde aanzeggingen nemen deze woorden over, telkens onder a, zij het in een lichtelijk gewijzigde volgorde. De KBvG bracht de modellen voor de aanzegging in cassatie in oktober 2012 in overeenstemming met de uitspraak van de HR, in haar woordkeuze ten dele vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Reparatiewet Wgbz.

5.8 De functie van het exploit van betekening van het echtscheidingsrekest, dat het uiterlijke tijdstip voor indiening van het verweerschrift vermeldt, is tot op zekere hoogte vergelijkbaar met de functie van de dagvaarding. Het scheidingsgeding is een verzoekschriftprocedure met een van het normale patroon afwijkende procesinleiding. Ten aanzien van de gewone verzoekschriftprocedure bepaalt artikel 276 Rv nu dat de oproeping onder meer de mededeling moet bevatten of voor de indiening van een verweerschrift griffierecht zal worden geheven en dat, indien de verweerder het verschuldigde griffierecht niet tijdig heeft voldaan, de rechter het ingediende verweerschrift niet bij zijn beslissing op het verzoek betreft, zoals ook andere mededelingen omtrent het griffierecht, naar strekking overeenkomend met vermeldingen die uit artikel 111 Rv bekend zijn. Een en ander gaf de KBvG reden, opnieuw een model voor een aanzegging bij de betekening van het echtscheidingsrekest in de reeks op te nemen. Model **G** houdt rekening met de eigen aard van de rekestprocedure, maar formuleert de aanzegging zo veel mogelijk als bij de dagvaarding in andere zaken dan kantonzaken.

6 *Vindplaats*

6.1 Een aanmerkelijke vereenvoudiging van de aanzegging is te danken aan de nieuwe regel dat de dagvaarding verwijst naar een vindplaats van de meest recente bijlage behorend bij de Wgbz waarin de hoogte van de griffierechten is vermeld: de griffierechtentabel. De regel vervangt het voorschrift dat de dagvaarding het in de concrete zaak aan griffierecht verschuldigde bedrag vermeldt, een voorschrift dat bij twee of meer gedaagde noopte tot een opsomming van door hen verschuldigde bedragen.

6.2 Een ogenschijnlijk simpele oplossing: *verwijs naar een vindplaats*, bleek praktisch wat minder eenvoudig. De commissie die de modellen concipieerde nam als vertrekpunt dat de dagvaarding een *vaste* verwijzing moet bevatten, dat wil zeggen een link naar een locatie die steeds de op het moment van raadpleging geldende hoogte van het griffierecht toont. Een partij die in december werd gedagvaard tegen een zitting in januari moet, met het volgen van de bij de dagvaarding gegeven verwijzing, bij de juiste vindplaats uitkomen, dus bij de actuele tabel, ook als hij de verwijzing één dag voor de zitting volgt.

6.3 De Wgbz met bijlage werd uiteraard in het Staatsblad geplaatst, maar de hoogte van het griffierecht wijzigde sindsdien jaarlijks, zodat een hyperlink naar het Staatsblad in kwestie niet naar het actuele tarief kan leiden. De aanpassing van de tabel in verband met de jaarlijkse indexering van de griffierechten wordt in de Staatscourant gepubliceerd, maar de URL van de desbetreffende editie van de

Staatscourant brengt de gedaagde slechts gedurende een jaar of daaromtrent naar de actuele tabel. Dan verschijnt, met een nieuwe locator, de Staatscourant met de volgende indexering. De commissie onderzocht de mogelijkheid van verwijzing naar *wetten.overheid.nl*, maar vernam dat de vastheid van de URL, die de meest recente bijlage bij de Wgbz als bron heeft, niet kon worden gegarandeerd.

6.4 Deze praktische bezwaren brachten de commissie ten slotte tot de nu gekozen oplossing: de aanzegging verwijst naar een webpagina van de KBvG, die de meest recente, direct aan de overheidspublicatie ontleende bijlage toont. De webpagina wordt door de KBvG bijgehouden, onder de mits dat de overheid de actuele tabel tijdig publiceert. De webpagina zal de bron van de informatie vermelden en de dag waarop deze beschikbaar werd gesteld. De verwijzing bestaat zo in het noemen van een niet veranderende URL, die leidt naar een actuele en dus wel veranderende inhoud.

7 *Het gewijzigde artikel 140 Rv*

7.1 Het nieuwe tweede lid van artikel 140 Rv heeft nog afzonderlijke bespreking. Uit de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel Reparatiewet Wgbz [TK 2011-2012 33 108, nr. 3, p. 11, bovenaan] blijkt dat dit artikellid werd ingevoegd ter verduidelijking van de bedoeling van de wet.

7.2 Artikel 111 lid 2 aanhef en onderdeel j Rv bepaalt, zoals onder 5.3 ook aangestipt, dat het exploit van dagvaarding vermeldt: *indien er meer gedaagden zijn, het in artikel 140, derde lid, genoemde rechtsgevolg dat intreedt indien niet alle gedaagden op de voorgeschreven wijze in het geding verschijnen*. Dit derde lid is het oude tweede lid van artikel 140 Rv. Het ingevoegde nieuwe tweede lid luidt: *Onder verschenen gedaagde als bedoeld in het eerste lid wordt verstaan de gedaagde die in het geding is verschenen en tijdig het griffierecht heeft voldaan*. Binnen het bereik van artikel 140 Rv, maar onvermijdelijk rakend aan het begrip *verschijnen* in het zojuist aangehaalde onderdeel j, geldt derhalve dat alleen die gedaagde is verschenen die niet alleen advocaat heeft gesteld maar bovendien het griffierecht tijdig heeft voldaan.

7.3 Deze implicatie maakt het in beginsel mogelijk de aanzegging onder b van de modellen voor twee of meer gedaagden te verkorten. Advocaat stellen is immers in zaken waarin vertegenwoordiging verplicht is synoniem aan verschijnen. Staat *verschijnen* nu voor advocaat stellen en het griffierecht tijdig voldoen, dan zou de aanzegging kunnen luiden: *indien ten minste één van de gedaagden in het geding verschijnt, tussen alle partijen ...*

7.4 De commissie heeft hier niet voor gekozen, omdat zij betwijfelde of het impliciete gebruik van het begrip *verschijnen* zou worden begrepen. Juridisch mag het verdedigbaar zijn, praktisch en taalkundig oogt het vreemd, mede in aanmerking genomen dat de aanzegging zich in de eerste plaats tot de gedaagde burger richt. De aanzegging moet haar waarschuwendende kracht behouden. Voor lief nemend dat er in het licht van het nieuwe tweede lid van artikel 140 Rv een zekere dubbeling optreedt is de commissie gebleven bij de eerder gebezigde formulering: *indien ten minste één van de gedaagden in het geding verschijnt en het griffierecht tijdig heeft voldaan, tussen alle partijen ...* Overigens werkt artikel 140 Rv ook in kantonzaken. In die zaken zal, de herdefinitie van *verschenen* ten spijt, onder *verschenen gedaagde als bedoeld in het eerste lid* toch moeten worden begrepen de gedaagde die enkelvoudig, in de oorspronkelijk betekenis van het begrip, in het geding is verschenen.

8 *Fiat*

De modellen en deze toelichting zijn gefiatteerd door het bestuur van de KBvG.